

HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK

*Kropp, plats och rum 2018 –
Nätverket för estetiska ämnen i lärarutbildning
Konferens på Högskolan för scen och musik (HSM) och Högskolan för
design och konsthantverk (HDK) vid Göteborgs universitet*

Bedömning och bedömningsformer av konstnärliga uttryck och gestaltande redovisningar

Rundabordsamtal

Ninnie Andersson, lektor estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap
dansdidaktik vid HSM, GU

Peter Hasselskog, lektor vid slöjdlärarutbildningen på HDK, GU

Pernilla Ahlstrand, lektor estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap
teaterdidaktik vid HSM, GU

Diskutant: Olle Zandén, docent i musikpedagogik vid HSM, GU

En av de konstnärliga och estetiska ämnenas särarter och gemensamma utgångspunkter är att en
konstnärlig produkt, till exempel ett slöjdföremål, en dans- eller teaterföreställning, ett

musikstycke, föregås av en konstnärlig process. Det innebär att gestaltande uttryck ska värderas både i
relation till process och produkt. Inom de olika (lärar-och konstnärliga-) utbildningarna på HDK, HSM
och Valand vid konstnärliga fakulteten, GU, utmanas lärare i att bedöma en sådan process, och i vissa
fall ett slutresultat. Dessutom ska mål, former för bedömning och betygskriterier formuleras i
kursplaner, och följas vid bedömningen. Tidigare forskning har problematiserat lärares svårigheter att
verbalisera och artikulera grunder för bedömning och kvalitativa aspekter av ett kunnande (jfr
Ahlstrand 2014, 2015, 2016; Andersson 2016; Andersson och Ferm Thorgersen 2015; Carlgren,
Ahlstrand, Björkholm, Nyberg 2015; Hasselskog 2010; Sadler 2010, 2013; Zandén 2010; Zandén &
Ferm Thorgersen 2015). I våra respektive avhandlingar och i vår fortsatta forskning är
lärandeteoretiska-, kunskapsteoretiska perspektiv, bedömningsfrågor och ämnesdidaktiska
problemställningar framträdande. Med utgångspunkt i presentation av ett kommande projekt som
syftar till att etablera ett nätverk gällande Bedömning och bedömningsformer i utbildningar på
konstnärlig fakultet så kommer nämnda områden att diskuteras utifrån möjligheter och utmaningar i
relation till estetiska ämnen i lärarutbildning generellt och till konferensens tema; Kropp, plats, rum
specifikt.

Med kroppen som verktyg för processinriktat lärande i konstarterna.

Workshop

Ylwa Andersson, universitetsadjunkt i dramadidaktik
Ulla Tanggaard, universitetsadjunkt i musikdidaktik
Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet

Vi vill i vår workshop få möjlighet att pröva en introduktion till konstnärlig process tillsammans med konferensdeltagarna, som vi arbetat fram i en av våra kurser på Högskolan för scen och musik. Detta gör vi i syfte att: genom konferensdeltagarnas upplevelser, uppfattningar och övriga tankar söka förstå fler dimensioner av deltagarperspektiv på introduktion till konstnärlig process. I den kurs i förskolläraprogrammet som är ursprunget till denna introduktion, har vi valt att fokusera på ämnesspecifika kunskaper **om** varje konstart, och att dessa skall leda till ett divergent provande **I** och **genom** konstarterna utifrån de konvergenta respektive divergenta mål av estetiskt lärande som Lars Lindström (2012) beskriver. För att detta skall ske, uppmanar vi i denna kurs till ett provande förhållningssätt, och att studenten skall gå in i en konstnärlig process. Den workshop som konferensdeltagarna kommer att möta är en workshop där vi med kroppen som verktyg ger en ingång till hur vi önskar att studenterna skall möta, de olika konstarterna och varandra i det utforskande arbete som skall genomföras i kursen. Vi som ska hålla i workshoppen heter Ylwa Andersson (universitetsadjunkt i dramadidaktik) och Ulla Tanggaard (universitetsadjunkt i musikdidaktik) och arbetar på Högskolan för Scen och musik i Göteborg.

Referenser

Lindström, L. (2012). Aesthetic learning About, In, With and Through the Arts: A curriculum study. International Journal of Art & Design Education 31. 2 (June 2012): 166-179.

Musikundervisning och genus i lärarutbildningen – ett rundabordssamtal kring hur vi kan gå vidare mot likvärdig musikutbildning

Cecilia Ferm- Almqvist, Södertörns Högskola
Linn Hentschel,
Carina Borgström Källén, Fil dr. och universitetslektor i musikpedagogik, Göteborgs universitet

2017 kommer att gå till historien som året då #MeToo på bred front satte ord på sexuella trakasserier som kvinnor på olika sätt utsatts och utsätts för. Inom musikområdet samlade upprop som #visjungerut och #närmusikentystnar flera tusen namn och även inom akademien vittnade kvinnor i tusental under rubriken #akademikerupproret. Att maktrelationer som kan kopplas till kön och heteronormativa strukturer på olika sätt är närvarande både inom områden där musik utövas och vid lärosäten som undervisar i musik har musikpedagogisk forskning sedan länge visat, även om den forskning som bedrivits inte i första hand har fokuserat sexuella trakasserier utan snarare har pekat mot hur stereotypa genismönster konserveras inom, och begränsar och hindrar ett jämställt, musikaliskt lärande.

Flera studier de senaste åren har implicit pekat mot att läraren spelar en avgörande roll för ett jämställt och genusmedvetet musikklassrum, medan studier som explicit studerat lärare eller lärarutbildningen ur ett genusperspektiv inte har identifierats i en svensk kontext. Vi vill därför i detta rundabordsamtal fokusera på lärarens roll och på musiklejarutbildningen.

Frågor vi vill lyfta är: 1) Vilka kritiska aspekter går att identifiera när det gäller kunskapsutveckling i genusrelaterade frågor på musiklejarutbildningen? 2) Vilka kunskaper och erfarenheter bör studenterna utveckla för att kunna möta samhällsutveckling, normförskjutningar och styrdokumentens krav på en jämställd undervisning? Teman som anknyter är vad ett normkritiskt och intersektionellt förhållningssätt i musiklejarutbildningen generellt kan betyda och hur dessa aspekter kan fungera som utgångspunkter i undervisningen.

Vi ser det som värdefullt att diskutera dessa frågor och teman med kollegor engagerade i musiklejarutbildningen, men också med lärarutbildare och forskare i andra estetiska ämnesinriktningar. Efter en kort introduktion, där Carina Borgström Källén, GU, Linn Hentschel, UmU, och Cecilia Ferm-Almqvist, LTU och SH, delar med sig av sina erfarenheter från det egna lärosätet och från egen forskning kommer Cecilia att leda en diskussion kring bordet.

Riktad undervisning eller inte, inom bildskapande för yngre åldrar – Resultat från en interventionsstudie

Paper presentation

Barbro Bergfelt, Örebro universitet

Studien som presenteras är gjord i förskoleklass inom bildämnet för att generera kunskap om hur riktad bildundervisning kan påverka barns utveckling av färdighet, förmåga och förståelse för bildskapande. Studien tar avstamp i Vygotskijs sociokulturella perspektiv och teori om den proximala utvecklingszonen och syftar till att problematisera en vanlig förekommande bild av att en riktad undervisning i estetiska ämnen kan störa barns kreativa inre utveckling. Studiens resultat visar att en bildpedagog som bedriver riktad undervisning där nya tekniker och material presenteras, kan ha en betydande roll för att barns utveckling av färdigheter i att hantera nya tekniker inom bildskapandet utvecklas. Uppfattningen att man ”styr” barnet genom att explicit visa hur man kan använda sig av en teknik eller ett material kan göra att många pedagoger avstår från att aktivt introducera nya sätt att arbeta på inom bildämnet. Vi kan vända på resonemanget och ställa frågan om frånvaron av riktad undervisning kan leda till att vi undanhåller kunskap för de barn som annars inte kommer i kontakt med bildskapande. Rädslan att hämma barns skapande gör att många undviker att undervisa i bild. Följden blir ett berövande av de verktyg barn behöver för sitt bildskapande, eftersom dessa tekniker och arbetssätt är svåra att upptäcka utan pedagogens hjälp. Genom att öka medvetenheten om pedagogens roll i de estetiska ämnena skapar vi möjlighet för alla barn att utveckla ett kreativt arbetssätt, inte bara för de som redan har ett intresse av det. Min förhoppning är att detta skall väcka en debatt och klargöra det ansvar som vilar på pedagogen för att utveckla barns förmåga till bildskapande. När vi medvetandegör detta i lärarutbildningen skapas en möjlighet till bättre förberedelse för den bildundervisning alla barn har rätt till och en större chans för alla barn att utveckla ett estetiskt kunnande.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/52666/1/gupea_2077_52666_1.pdf

Att samarbeta med tomma intet - närvaro som gör skillnad i konsten att förkroppsliga transformativt lärande som en ensemble

Workshop

Kerstin Bragby, Höskolan i Gävle

I den här workshopen undersöker vi möjligheter till att iscensätta en transformation av en utbildningskultur, som går bortom det som sitter i de inre och yttre väggarna och möter de komplexa samhällsutmaningar som utbildning behöver omorientera sig i förhållande till. För att göra det, behöver den som ingår i sin utbildningskultur få träna sig att bli varse och ompröva sig själv i handling tillsammans med andra i en upplevelsebaserad, medvetandegjord kontext. Att hantera det oplanerade, utmanande och överraskande som händer i en utbildningssituation på ett inkluderande sätt, det är en av de största komplexa utmaningarna en pedagog kan stå inför, oavsett hur bra läroplaner, manus/planering och organisering som inramar undervisningen. Men att improvisatoriskt ta till vara det som spontant uppstår ”ur tomma intet”, är också en av de största möjligheterna till att utveckla konsten att levandegöra undervisning så att den angår individen och gruppen i situationen, och utgör en grogrund för en hållbar framtidsorientering i sig. Närvaro möjliggör ett relationellt helhetsengagemang som ser, hör, uppmärksammar och involverar hela rummet, kroppen och platsen varifrån vi närvarar i oss själva, och därmed den kvalitet av socialt samspel, genom vilken vi kan skapa ett lärande möte med varandra och de större sammanhangen vi ingår i.

I den här workshopen delar jag med mig av exempel, en teoretiserande praktik, och insikter från mitt avhandlingsarbete. Vi undersöker hur en experimenterande praktik av applicerad teater och drama kan fungera som ett forskningsbaserat laboratorium i en utbildande praktik - en möjlighet att medvetandegöra och träna om dig själv i utförandet av din pedagogiska roll. Ta med dig det svåra, det utmanande och det visionära som får dig att vilja utveckla framtidens undervisningskonst genom dig i en ensemble med andra. Med hjälp av den gestaltande fiktionens ”som om”, får du som den sociala och professionella aktören en möjlighet att i ett estetiskt engagemang kreativt ompröva det ”som är”.

Musikinstrumentet för personliga och sociala ”rum”

Paper presentation

Annika Falthin, Kungliga Musikhögskolan, Stockholm

Musikstudenter på högre musikutbildning genomgår och har genomgått många timmar av kroppslig disciplinering för att kunna traktera sina instrument/sin röst, samspela med andra och fungera i de sociala sammanhang som erbjuds genom instrumentet. Det är ingen tvekan om att själva instrumentet har en enorm betydelse för instrumentalisten/sångaren.

Vilka relationer som musikstudenter skapar till och genom sina instrument är den övergripande frågeställningen i en pågående studie. Hittills har närmare 60 musikerstudenter, i utbildningsinriktningarna folkmusik, jazz och klassisk musik, under deras första veckor på utbildningen deltagit i intervjuer och besvarat enkäter i ämnet. Intervjuerna är filmade för att i analysen kunna uppmärksamma hur studenterna uttrycker sig multimodalt samt hur de eventuellt interagerar med sina medtagna instrument. Preliminära resultat visar på större skillnader i

förhållningssätt mellan olika instrument än när det gäller i vilken genreinriktning studenterna går, exempelvis hur blåsare och sångare refererar till liknande kroppsliga erfarenheter som att vara ett med instrumentet medan andra instrumentalister i högre utsträckning yttrar sig om instrumentet som ett verktyg för att kunna uttrycka sig och musicera med andra. Samtliga har förhoppningar om vilka sociala rum instrumenten ska ta dem och förhållandevis många lyfter fram vikten av att få delta och utforska instrumentets möjligheter tillsammans med andra och då helst inom flera genrer eller genreöverskridande. Några av studenterna framhåller dock främst betydelsen av att i enskildhet med instrumentet utforska sina inre personliga ”rum”.

I slutet av utbildningen kommer studenterna åter igen besvara enkäter och delta i intervjuer i syftet att undersöka om och i så fall hur förhållningssättet till instrumentet förändrats under utbildningstiden. Hur det förhåller sig kan dock tidigast besvaras om två år. Förhoppningsvis kan då studiens resultat öka kunskapen om unga musikers förhållningssätt till såväl instrument som musik och vilka konsekvenser det skulle kunna generera för musikundervisning.

Det å danse FlashMob er bade skummelt og gøy

Paper presentation

Tonje Fjogstad Langnes, Førsteamanuensis, OsloMet – storbyuniversitetet

Hilde Rustad, postdoktor, Norges idrettshøgskole, SKP

Denne paper presentasjonen handler om erfaringene fra to lærerutdannermed gjennomføringen av et undervisningsopplegg i skapende dans hvor studentene jobbet med FlashMob. Flashmob handler om å lage koreografi som danses *utenfor* kroppøvingssalen, som for eksempel klasserom, kantina, eller skolegården. *Plats/sted* er med andre ord ikke hvor studentene vanligvis danser, men sitespecific/stedsspesifikk. Å danse på offentlig sted er skummelt for mange studenter. Vanligvis tar også flashmobrommet i bruk på utradisjonelle måter ved at koreografien kan startes opp på flere steder i det valgte rommet, til ulike tidspunkt.

I denne paperpresentasjonen retter vi fokus mot FlashMob som klasseprosjekt og ser blant annet på hvordan det å være på et uvant sted påvirker studentene. FlashMob prosjektet ble gjennomført høsten 2017 ved to ulike kroppøvingslærerutdannelser i Oslo, ved OsloMet - storbyuniversitetet (OsloMet) og Norges idrettshøgskole (NIH). Totalt 62 lærerstudenter har i etterkant av prosjektet fylt ut et digitalt spørreskjema hvor de reflekterte over erfaringen av å delta i prosjektet, blant annet over hvilken relevans flashmob kan ha i skolen og tanker rundt det å selv skulle gjennomføre et flashmobprosjekt som kroppøvingslærer. For oss som lærerutdannere handler FlashMobprosjektet om å utforske hvordan et studentstyrt skapende dans prosjekt kan gjennomføres og hvilke erfaringer studentene gjør. Analysen av studentenes refleksjoner om prosjektet innebærer et kritisk blikk på egen undervisning i lærerutdannelsen. Erfaringene fra dette prosjektet ligger på to nivåer. Det ene nivået er studentenes erfaringer med FlashMob og hvordan disse kan tolkes. Det andre er lærerutdanneres erfaringer med prosjektet og hvordan vi reflekterer over erfaringen i etterkant av gjennomføringen. Preliminær analyse viser at mange studenter ble utfordret til å gå utenfor sin egen *kroppsligekomfortone*, at studenter samarbeidet på tvers av grupperinger i klassen, og at FlashMob bidro til bedre klassemiljø og økt samhold.

”Detouring selfies” – gestaltande medielek för mediekunnighet i lärarutbildningen

Paper presentation

Ingrid Forsler, Södertörns högskola

Inom det mediepedagogiska fältet är massmediernas representationer av kön, etnicitet, ålder och klass en central fråga. Ofta diskuteras dessa i termer av stereotyper, som kan skada barn och ungas självbild samtidigt som de bidrar till att sprida fördomar och förenklade bilder av hela grupper. Men hur fungerar stereotyper i en uppkopplad värld, där sociala medier är en integrerad del av det personliga nätverket, inte minst för barn och unga (Turkle 2013)? Selfies domineras, i likhet med många mediala genrer, av heteronormativa diskurser. Det som skiljer dem från andra visuella medierepresentationer är att de så tydligt iscensätter, eller ”utför” det uttryck som sägs vara dess effekt (cf. Butler 1990). Med andra ord visar selfien att en viss framställning av att vara kvinna inte behöver vara en effekt av andra representationer av kvinnor, utan i sig en identitetsskapande och performativ akt. I vårt projekt ville vi undersöka dessa processer genom det som Cawelti (1976, s. 11) kallar ”stereotype vitalization” och som innefattar lek, humor och främmandegörning. Projektet genomfördes på lärarprogrammet F-3 på Södertörns högskola i en kurs om barns sociala relationer. Inledningsvis uppmanades studenterna vända på olika konventioner kopplade till kön och ålder genom att efterlikna mediala visuella representationer. Utifrån denna erfarenhet fick de sedan i uppdrag att skapa en selfie som på något sätt vrider på de föreställningar som är kopplade till det kön de identifierar sig med eller någon annan kategori kopplad till identitet. Bilderna låg sedan till grund för en diskussion om visuella och sociala normer kopplade till kön, och möjligheterna att arbeta med dessa frågor i skolan genom medielek.

Projektet knyter an till konferensens tema ”Kropp, plats och rum” genom att föreslå en pedagogisk metod för att genom lek undersöka den könade kroppens möjligheter inom bildrummet.

Referenser

Butler, J. (1990). Gender trouble. Feminism and the subversion of identity. London & New Cambridge: Polity.

Cawelti, J. (1976). Adventure, mystery, and romance: Formula stories as art and popular culture. Chicago: University of Chicago Press

Turkle, S. (2012). Alone together: Why we expect more from technology and less from each other. New York: Basic Books.

Vilka kroppar tar plats i rummet?

Rundabordssamtal

Fia Fredricson Flodin, Adjunkt Estetiska Lärprocesser Institutionen Kultur och Lärande Södertörns högskola

I ett rundabordssamtal skulle jag vilja diskutera frågan, På vilket sätt skiljer sig undervisning i dans/dansimprovisation inom olika undervisningsmiljöer? Är det skillnad på vilka ”kroppar” som finns i rummet?

Under 20 år var jag lärare i dansimprovisation på en konstnärlig högskola där studenterna examinerades som danslärare/pedagoger och/eller yrkesverksamma dansare. Idag undervisar jag

dansimprovisation i en lärarutbildning där studenterna examineras till förskolelärare och grundlärare mot fritidshem. Rent spontant förstår man att uppdraget är olika men på vilket sätt skiljer sig undervisningen? Konstformen förändras inte, parametrarna för att skapa dans är, enligt mig, desamma. Det vill säga det handlar om kropp, rörelse, tid, rum och kraft. Men hur gör vi? Om det är skillnad, vad består skillnaderna av? Vad finns det för likheter?

Jag har i samtal förstått att det här är något som lärare i olika utbildningsmiljöer har och funderar på. Jag vill därför bjuda in andra lärare med liknande erfarenheter till ett kollegialt samtal om undervisning i dans eller andra estetiska uttryck i olika undervisningsmiljöer. En möjlighet till ett utbyte av exempel och erfarenheter för att belysa hur likheter och skillnader tar sig i uttryck. Hur kan vi lära oss av varandra. Tänkt upplägg: 10 minuters introduktion i ämnet där jag återger på vilket sätt som jag har valt att arbeta med dansimprovisation på lärarutbildningen i relation till min tidigare undervisning inom konstnärlig högskola sedan öppnar sig samtalet för kollegialt utbyte av erfarenheter från vår undervisningsverksamhet.

Rosenrörelser och dess påverkan på pedagogens sätt att undervisa - en kvalitativ studie.

Paper presentation

Charlotte Fürst, Stockholm

Bakgrund: Dansare inom scenkonsten har ofta belastningsskador. När dans lärs ut utan medvetenhet om varje individs kroppsstruktur, korrekt rörelsemekanik i stegen eller en elev-inriktad pedagogik kan elevens fysiska och känslomässiga hälsa kompromissas. Dans lärs ofta ut som "Mästarlära" där eleven kopierar lärarens steg. Hur lärarna undervisar och använder sina kroppar framför eleverna har stor betydelse. En bättre kroppsmedvetenhet hos lärarna skulle kunna vara till fördel för eleverna. Rosenrörelserna kan vara ett sätt att öka kroppsmedvetenheten. **Syfte:** Att undersöka och beskriva Rosenrörelsernas påverkan på pedagogens sätt att undervisa. **Metod:** Arton danspedagoger deltog. De tog en lektion/vecka under åtta veckor, följt av en individuell semistrukturerad intervju. Intervjuerna analyserades med kvalitativ innehållsanalys. **Resultat:** Rosenrörelserna gjorde pedagogerna mer medvetna om sina kroppar, rörelser och känslor. Empati minskade konkurrens mellan lärarna och nya möjligheter till samhörighet och samarbete uppstod. Rörelser för hela kroppen och dynamiska svingar påverkade fascian, proprioceptionen och muskler samt ökade flexibiliteten. Känslan av att "armen kom från sternum" ändrade kroppsrorelse. Bröstkorgen slappnade av och djupare andetag infann sig. Utan distraktion av den egna kroppen och sinnet kunde lärarna lättare kliva ur sig själva och notera eleverna på ett nytt sätt. En mer elevinriktad pedagogik infann sig. **Konklusion:** Lärare har ett starkt inflytande på sina elever. Hur lärarna undervisar, mår och använder sina kroppar framför eleverna påverkar det inflytandet.

Sökord: Elevinriktad pedagogik, lärande, kroppsmedvetenhet, rörelsemedvetenhet, självmedvetenhet.

Att bli lärare. Ett identitetsutvecklande arbete i lärarutbildningen

Presentationsform: Workshop

Workshop

Charlotta Gavelin adjunkt, Göteborgs universitet HDK
Malena Wallin, adjunkt, Göteborgs universitet HDK och IDPP

Bakgrund

Lärare som undervisar elever i grundskola och gymnasium kommer ofrånkomligen att arbeta med identitet. Barn och unga utvecklar under tiden för sin skolgång den egna identiteten och de söker svar på frågor om vem de är och vem de är på väg att bli. Inspiration söks hos varandra, och förebilder från populärkultur, sociala medier och sportvärlden. Bekräftelse söks i den reella såväl som virtuella världen. Vilken beredskap har lärare för det betydelsefulla arbete som bemötandet av elevers sökande efter det egna jaget innebär? Vilken stöttning har lärare själva erbjudits i sin utbildning? Vi försökt utveckla uppgifter som utmanar våra lärarstudenter att arbeta med sin identitetsutveckling, värdegrundsfrågor som har inkludering som ett avgörande perspektiv och där estetik och bilddidaktik använts som didaktiska verktyg. Uppgifterna har genomförts i en svensk kurs för blivande F-3 lärare, och i en kärnkurs för blivande gymnasielärare. I denna workshop presenterar vi en av dessa uppgifter, och låter deltagarna själva skapa visuella representationer av identitet.

Teoretiskt perspektiv

Studien sin utgångspunkt i socialkonstruktivistiska teorier, som framhåller att den sociala verkligheten är socialt konstruerad (Foucault, 1971; Burr, 2003; Fairclough, 2010) samt en diskursanalytisk ansats som betonar att diskurser som skapas i sociala sammanhang formar förhärskande föreställningar (Börjesson, 2003; Börjesson & Palmblad, 2007). Vi har ett designteoretiskt perspektiv på undervisning, som är en pluralistisk teoribildning. Den grundar sig på Selander (2008) och dennes teoribildning. Det innefattar socialsemiotik och multimodalitet (Kress & van Leeuwen, 2001, Kress 2005), pragmatism som vi känner den från främst (Dewey, 1997) och sociokulturella teorier (Vygotskij, 2000, Säljö, 2000).

Vi stödjer oss också på Bruners tankar om scaffolding, både när det gäller didaktik för skola och didaktik för lärarstudenter (Bruner, 2002). Lärarstudenter behöver själva möta teorier i praktiken, alltså "bli utsatta" för teorier genom att vara i teorin, inte endast läsa om den och försöka koppla till den i egna texter. Eftersom vi båda är bildlärare i botten spelar Lindströms (2008) modell en stor roll i vårt upplägg och i analys av vårt arbete.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur visuella representationer av identitet skapas och uppfattas hos blivande lärare.

Resultat

I vår analys framträdde två spänningsfält: *motstånd* och *bejakande*. Inom vardera fält utkristalliserades två teman vilka slutligen analyserades i förhållande till identitet. I våra intervjuer har vi kunnat se att uppgiften upplevs som både lustfylld och krävande, och att det handlat mycket om att våga. Våga visa vem man är, lära känna sig själv och våga leka och spela ut.

Bruner, J (2002). Kulturens väv. Utbildning i kulturpsykologisk belysning. Göteborg: Daidalos.

Börjesson, M. & Palmblad, E. (2007). Diskursanalys i praktiken. Solna: Liber.

Dewey, J (1997). Demokrati och utbildning. Göteborg: Daidalos.

- Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis. The critical study of language*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Foucault, M. (1971). *Diskursens ordning*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag.
- Kress, G. & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal Discourse. The modes and Media of Contemporary Communication*. London: Edward Arnold.
- Kress, G (2005). *Multimodality*. London: Routledge.
- Lindström, L (2008). *Nordic Visual Arts Education in Transition. A research Review*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Säljö, R (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Vygotskij, L S (2000). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.

Studenters upplevelser och erfarenheter av estetikens funktion i en Storyline

Paper presentation

Margaretha Häggström och Katharina Dahlbäck , Göteborgs universitet

Estetiska uttryck av olika slag genomsyrar stora delar av vårt moderna samhälle. På grund av den digitala utvecklingen framstår samtiden som alltmer multimodal och vi använder såväl visuella, textbaserade, auditiva som rumsliga representationer eller *modaliteter*. Estetik spelar en väsentlig roll när vi uttrycker oss genom dessa modaliteter, vilket även har betydelse för kunskapsutveckling i utbildningssammanhang. Estetiskt erfärande kan ingå i läroprocesser och kan då erbjuda möjligheter till transformativt lärande och identitetsskapande.

I föreliggande studie undersöks hur estetik och multimodala arbetsformer används i en Storyline i lärarutbildningen med inriktning mot förskoleklass och klass 1-3. I denna Storyline ikläder sig och gestaltar studenterna varsin lärarroll och skapar en fiktiv skolmiljö där en berättelse växer fram under en vecka. Genom olika händelser, uppdrag och aktiviteter utsätts studenterna (karaktärerna) för diverse utmaningar där estetiska upplevelser och arbetsformer är i centrum. Syftet med studien är att utveckla kunskap om och förståelse för hur studenter uppfattar estetikens funktion i undervisning genom Storyline. Empirin består av observationer och gruppintervjuer med 12-15 lärarstudenter samt av studenternas loggböcker förda under en veckas Storylinearbete. Studien genomförs under våren 2018.

Studien förankras dels i K. Illeris¹ läro teori, vilken bygger på en helhetssyn där socialkonstruktivistiska teorier kombineras med kognitiva teorier, och dels i teorier om transformativt lärande. Av särskilt intresse för studien är den transformativa dimensionen av estetiska upplevelser som H. Illeris² beskriver. Hon betonar estetikens performativa funktion som innebär att individen kan uppnå förändrad förmåga att agera. I Storyline uppmanas studenterna att använda kroppens alla sinnen exempelvis då de skapar och förkroppsligar sina karaktärer och då den gemensamma fiktiva miljön växer fram. Vårt intresse riktas mot huruvida studenter upplever estetiska erfarenheter under arbetet och hur de uppfattar de estetiska inslagens funktion i Storylinearbetet.

¹ Illeris, K. (2007). *Lärande*. Lund: Student.

² Illeris, H. (2016), Learning bodies engaging with art: Staging aesthetic experiences in museum education, *International Journal of Education through Art*, 12: 2, p. 153–165.

Det Estetiska rummet – En plats för deltagarorienterad forskning

Paper presentation

Barbro Johansson *Lektor i Specialpedagogik, Specialpedagogiska Institutionen Stockholms Universitet*

Lisa Öhman *Lektor i Bild, Institutionen för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik Stockholms Universitet*

I ett aktionsforskningsprojekt undersöks hur didaktiskt stöd kan utvecklas inom gymnasieskolans estetiska program. Bildlärare på det aktuella programmet har uppmärksammat behovet av stödinsatser som kan minska elevers stressrelaterade symtom. De stödinsatser som föreslås av skolans specialpedagoger, handlar enligt bildlärarna, oftast om stöd vid provsituationer och uppfattas inte som relevanta i en bild och formundervisningens kontext. Syftet med denna praktikinrä pilotstudie är att lärare och forskare gemensamt utvecklar professionskunskaper kring specialpedagogiska strategier inom gymnasieskolans estetiska program. Det handlar exempelvis om att utforma gruppinriktade instruktioner och som även kan fungera som individuella extra anpassningar (Johansson & Öhman, 2017). I fokus för den nu redovisade undersökningen står estetiska programmets kurser inriktning Bild och Form. Hur kan specialpedagogiska och estetiska perspektiv bidra till att skapa en hållbar undervisningspraktik för lärare och elever? Metodutveckling och forskningsfokus har genom en deltagarorienterad forskning formulerats genom lärarnas och forskarnas prövande praktik. *Det estetiska rummet* är en virtuell arbetsplats för medverkande lärare och forskare där vi delat vår empiri, utvecklat texter och material. Genom cykliskt återkommande samtal, klassrumsobservationer, fokusgrupper, har vi prövat och utvecklat olika undervisningsupplägg. Materialet har genererat erfarenheter för analys och slutsatser som i slutänden möjliggjort förändringar i klassrummets praktik. Undersökningen har genererat nya insikter och till viss del har nya frågor synliggjorts (Olsson, 2016). I den deltagarorienterad forskning blir både kunskapsinnehållet och formerna för forskningens genomförande lika betydelsefulla och ett resultat i studien (Bradbury, 2015). Undersökningen visar även hur mötet mellan olika kunskapsfält, bild- och specialpedagogik kan berika och utveckla studiens kunskapsprocess. Deltagarorienterad forskning är dock inte en okomplicerad process utan kan förstås som en verksamhet där forskarens och praktikens handlingar och relationer kan förstås som inbäddade av olika hierarkiska mönster (Olsson, 2016, Biesta, 2013).

Referenser;

- Biesta, G. J. J. (2013). Interrupting the politics of learning. *Power and Education*, 5(1), 4-15.
- Bradbury, H. (2015). Introduction: How to Situate and Define Action Research. I H. Bradbury (red.), *The Sage Handbook of Action Research*. (3rd ed.) (s. 1–9). Los Angeles: SAGE.
- Johansson, B. & Öhman, L. (2017). Extra anpassningar i bildundervisningen i Åsen, G. (red.) *Bildundervisning och lärande genom bilder*. Stockholm, Liber förlag.
- Olsson, M. (2016) *Lärares ledarskap som möjliggörande och begränsande i mötet med 'alla' barn: En deltagarorienterad studie*. Specialpedagogiska Institutionen Stockholms Universitetet.

Barn och elevers deltagande i kulturella platser och rum för lärande

Paper presentation

Tarja Karlsson Häikiö, Professor i Visuell och Materiell Kultur, Göteborgs Universitet

Nyckelord: aktörskap, deltagande, "embodiment", förskola och skola, kulturella verktyg, lärmiljöer, platser.

I presentationen behandlas konferensens temat *Kropp, Plats och Rum* utifrån olika ingångar: 1) barn och elevers deltagande i kulturella platser och rum, 2) barn och elevers kroppsliga och sinnliga upplevelse och erfارande som grund för (visuellt) lärande, 3) lärmiljöers betydelse för meningsskapande lärande, och 4) forskning kring dessa områden. Forskning visar hur platser kan prägla människans identitet (Agnew, 1987, 2011; Entrikin, 1991; Gieryn, 2000). Schmidt (2011) skriver om den ökade betydelsen om sociala och relationella aspekter av rumslighet. Forskning om förskolan och skolan som pedagogiska miljöer visar på platsers pedagogiska funktion (Häikiö, 2007; Nordin-Hultman, 2004). Lärande kan manifesteras med kulturella verktyg och kulturellt deltagande är kopplad till plats och miljö, och kroppslig upplevelse, kroppslighet (*embodiment*), eller placering (*emplacement*) (Bendroth Karlsson, 2014; Pink, 2009). Iscensättning av lärmiljöer kan bidra till barn och elevers förståelse platser där seende, sinnen och kropp blir en del av upplevelsen eller erfärandet som ligger till grund för kunskapsbildning. Barn och elevers deltagande och aktörskap är centralt för lärandet som en transformerande och meningsskapande process där samspel, relationskapande och interaktion är en motor i lärprocesserna (Häikiö, 2007; Bendroth Karlsson & Karlsson Häikiö, 2014; Rusanen et al, 2011). Barns agens liksom tillträde till kulturella platser och aktiva medverkan i olika formella och informella sammanhang är beroende av att de ses som aktiva subjektskapare (Karlsson Häikiö, 2017a,b). Att studera barns förhållande till material, rumslighet och miljöer kan således bidra till nya sociala studier av barndom. Pedagogers medvetenhet om och tillvägagångssätt kring vem platser är till för, hur lärmiljöer kan användas och där barn och elevers agenskap och deltagande främjas, påverkar således utvecklandet av visuella/rumsliga, kroppsliga/kinestetiska, relationella samt verbala/språkliga färdigheter (Pascal & Bertram, 2009).

Referenser:

Agnew, J. (1987). *Place and politics: The geographical mediation of state and society*. Boston: Allen & Unwin.

Agnew, J. (2011). Space and Place. I: J. Agnew & D. N. Livingstone (Red). *Handbook of Geographical Knowledge*. London: Sage.

Bendroth Karlsson, M. (2014). På promenad med kamera – barn bildberättar om en plats. I: S. Karlsson O. (Red). *Visuella arenor och motsägelsefulla platser; Tio texter om transformativt lärande, identitet och kulturell förändring*. Göteborg: Daidalos förlag.

Bendroth Karlsson, M. & Karlsson Häikiö, T. (2014). *Bild, konst och medier för yngre barn – kulturella redskap och pedagogiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Entrikin, J. N. (1991). *The betweenness of place*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Gieryn, T. F. (2000). A space for place in sociology. *Annual Review of Sociology*, Vol. 26, s. 463-496.

Häikiö, T. (2007). *Barns estetiska lärprocesser; Atelierista i förskola och skola*. Studies in Art and Architecture. Diss. Göteborgs universitet.

Karlsson Häikiö, T. (2017a). Visuell kultur för, med och av barn - en konstpedagogisk vandring på en konsthall och sökandet efter en försvunnen björn. Berglund, A., Pramling, N. & Wallerstedt, C. (Red). *Vad innebär konstnärligt seende och vad kan barn lära på museum?* Nordiska Akvarellmuseet.

Ericson, K. & Karlsson Häikiö, T. (2017b) Kunskapsbildning genom visuella och geografiska markörer i bild- och geografiundervisning. Häggström, Margareta & Örtegren, Hans (Red): *Visuell kunskap för multimodalt lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Nordin-Hultman, E. (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Stockholm

Pascal, C. & Bertram, T. (2009). Listening to young citizens: the struggle to make real a participatory paradigm in research with young children. *European Early Childhood Education Research Journal*, Vol. 17, No. 2, pp. 249–262.

Pink, S. (2009). *Doing Sensory Ethnography*. London: Sage Publications.

Rusanen, S., Rifà-Valls, M., Alexandre R., Maria Bozzi, G. & Häikiö, T. (2011). Cultural dialogues in European art education ; strategies for enhancing children's culture and constructing diversity. *International Journal of Education through Art* (7) nr 3.

Schmidt, S. (2011). Theorizing Space; Students' Navigation of Space outside the Classroom. *Journal of Curriculum Theorizing*, Volume 27, Number 1.

Semantiska koder som begrepp för integrering av konstnärliga praktiker

Paper presentation

Jonathan Lilliedahl, fil.dr, lektor vid Högskolan för lärande och kommunikation, Högskolan i Jönköping

Semantiska koder som begrepp för integrering av konstnärliga praktiker Utbildningsvetenskaplig forskning har visat på betydelsen av multimodal pedagogik och didaktik, dvs. vad användning av olika semiotiska resurser i lärares undervisning kan innebära för elevers lärande och meningsskapande. Estetik är en signifikant aspekt av multimodalitet, och därför är inflödet och integreringen av konstnärliga uttrycksformer och kunskapspraktiker av väsentlig betydelse för multimodala ansatser. I detta paper presenteras ett begreppsligt ramverk (semantiska koder) användbart vid analys, diskussion och design av undervisning och lärande där konstnärliga uttryck/praktiker är eller kan vara integrerade med uttryck/praktiker som "vanligtvis" inte betraktas som konstnärliga. Begreppsapparaten bygger på en socialrealistisk ansats kallad Legitimation Code Theory (Maton, 2014) i kombination med socialemiotisk teori (e.g. Kress, 2010). Syftet är att formulera en praktiskt orienterad modell genom vilken lärare kan bedriva planeringsarbete med avsikt att undvika segmenterad undervisning till förmån för en mer ämnesintegrerad praktik där konstnärliga uttryck/praktiker ingår som en given del i elevers kumulativa lärande. Fokus ligger på musik och hur musik som konstnärligt uttryck/praktik kan fungera som givande innehåll för undervisning i samhällsorienterade ämnen samt hur innehåll i samhällsorienterade ämnen kan bidra till förståelse av musikaliska uttryck i dåtid och samtid. Med utgångspunkt i begreppen semantisk gravitation och semantisk densitet ges exempel på hur en sådan

växelverkan kan grunda sig i perspektivet ”plats” (se konferensens tema) och därigenom bidra till kumulativt lärande. Presentation bygger i allt väsentligt på en nyligen publicerad artikel (Lilliedahl, Epub ahead of print), men kommer som konferensbidrag att ha bearbetats vidare med anpassning efter förväntade deltagare.

Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.

Lilliedahl, J. (Epub ahead of print). *Building knowledge through arts integration*. Pedagogies – An International Journal, Special Issue on Arts Integration.

Maton, K. (2014). *Knowledge and knowers: Towards a realist sociology of education*. London: Routledge.

Nycirkussvenska – ett aktionsprojekt om lärande i rörelse

Paper presentation

Matilda Lindberg, Doktorand Idrottsvetenskapliga institutionen, Malmö universitet

Syftet med aktionsforskningsprojektet *Lärande i rörelse* är att skapa nya former för undervisning och lärande genom att möjliggöra och utveckla medskapande metoder inom idrott och rörelsekultur. Olika former av lek som tränar fysiska egenskaper, sinnen och den sociala förmågan vid interaktion med andra ska utvecklas. Vidare ska estetiskt skapande arbete möjliggöra barns och ungas upplevelser av förståelse och meningsfullhet i tillvaron samt utveckling av självbilden. Undervisningsförsök skapas, genomförs och utvärderas.

Projektet består av två delstudier: *Nycirkussvenska* och *Idrottspjäsen*. Delstudien *Nycirkussvenska* äger rum i skolan och två skolämnena knyts samman: idrott och hälsa och svenska som andraspråk. Målgrupp är barn med annat modersmål än svenska. Undervisningsförsöket bygger på moment som tränar balans, kondition och koordination, och svenska ord och meningar vävs in. Konkreta exempel är att röra sig runt i rummet utifrån riktningar, jobba med olidfärgade redskap och räkna tillsammans på svenska. I *Idrottspjäsen* kommer en grupp ungdomar på sin fritid att skapa en teaterpjäs som belyser och gestaltar olika aspekter av idrott, hälsa och ideal. Material till pjäsen hämtas från tidigare forskning inom fältet och medverkande ungdomars tankar kring idrott, ideal och hälsa.

Undervisningsförsöken kommer att dokumenteras med videoupptagning, fotografi och ljudupptagning. Deltagarna kommer att intervjuas innan, under och efter projektet och deras svar kommer, tillsammans med observationer av undervisningsförsöken, att ligga till grund för analys och besvarande av frågeställningarna.

Studien utgår från ett fenomenologiskt perspektiv inspirerat av filosofen Merleau-Pontys tankegångar om kroppen som objekt, något vi har, och subjekt, något vi är. Maguire (2007) utvecklar det och menar att behovet av rörelse finns djupt inom oss, men att vår kultur fokuserar på rationaliseringen av rörelse där idrott blir en metod för att kontrollera kroppen snarare än att uppleva världen.

Potential för estetikfältets legitimering och utveckling – samtal kring forskning inom det estetiskt-pedagogiska fältet

Rundabordssamtal

Monica Lindgren, Högskolan för scen och music, Göteborgs universitet

Fredrik Lindstrand, Konstfack Stockholm

Ketil Thorgersen, Stockholms universitet

Stina Wikberg, Umeå universitet

Under 1990-talet och början av 2000-talet var intresset för estetisk verksamhet, estetiska lärprocesser och estetiska ämnen i skola och lärarutbildning stort. Forskningsinstitut finansierade studier inom området, läromedel publicerades, nya kurser i lärarutbildningen skapades och olika typer av strategiska satsningar i skola och lärarutbildning gjordes. Under det senaste decenniet har frågor om estetiska perspektiv och estetiska ämnen i skola och lärarutbildning alltmer tonats ned i takt med ett ökat intresse för individualisering, tydliga kunskapskrav och ökad måluppfyllelse. Det kan också tolkas som en ökad tonvikt på de enskilda konstarnas särart och betydelse för samhällsekonomi, på bekostnad av det estetiska som personlig utveckling och bildning. Utvecklingen betraktas av många som förödande för det estetiskt-pedagogiska fältet och det är lätt att nedslås och skylla på det som kallas New Public Management. Men samtidigt måste vi vara självkritiska. Forskning och utvärderingar visar att vi som företrädare skolans och lärarutbildningens estetiska verksamhet inte lyckats med att legitimera och definiera det estetiska området, vare sig som ämnen eller som kunskapsområde. Inte heller har vi förmått utveckla detsamma. Såväl Lgr 11 som lärarutbildningsreformen samma år satte ramar som försvårade för modernisering av ämnesinnehållet i de estetiska ämnena i skolan. Här har vi forskare och lärarutbildare ett väsentligt ansvar. Hur kan vi främja kunskapsutveckling inom området? Vilken typ av forskning behövs för denna utveckling? Ska vi möta politikerns krav på mer fakta och söka oss mot en annan kunskapsfilosofisk grund, i riktning mot, hjärnforskning, essentialism och falsifierbara resultat? Ska vi samarbeta med andra ämnen och söka vetenskapliga belägg för transfereffekter? Eller ska vi gå på tvärs och fortsätta söka kunskap kring estetiska ämnen i ljuset av begrepp som demokrati och i termer av exempelvis kropp, plats och rum, i syfte att söka hållbara argument för alla barns och ungdomars rättighet att få tillgång till estetiska uttryck? Eller kanske slå in på en helt ny väg? I detta samtal kommer fyra forskare att presentera sina perspektiv och bjuda in till samtal utifrån följande fråga: *Vad krävs av forskningen för att fältet ska utvecklas och ges en starkare legitimitet?*

Arbetstitel (Phd in progress):

Musiklärarutbildning mellan tradition och förnyelse – ett diskursanalytiskt perspektiv på en kulturell praxis

Paper presentation

Lena Ostendorf, doktorand i CUL forskarskolan i ämnet estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap. Placerad vid Högskolan för scen och Musik, Göteborgs universitet

År 2005 påbörjade jag min utbildning som instrumental- och ensemblelärare vid Musikhögskolan i Malmö. Född och uppvuxen i Tyskland innebar mina studier vid en svensk Musikhögskola helt nya erfarenheter. Företeelser som mina klasskamrater till synes tog för givna innebar en lärprocess för mig.

Det kunde gälla en uttalad eller outtalad musikkanon, relationen mellan lärare och studenter, vilka frågor som prioriterades i seminarierna, vilka böcker som användes i undervisningen, etcetera. Att lära mig och anpassa mig till dessa koder, att förstå ”det som sitter i väggarna”, har lett till en nyfikenhet på vad som pågår och styr på institutioner som Musikhögskolan.

Syftet med min pågående studie är att undersöka svensk musikhögreutbildning och dess olika diskurser, med fokus på både officiell nivå i form av textdokument och befintlig praktik genom intervjuer med studerande och lärare. Mer specifika forskningsfrågor är således

- Hur talar musikhögreutbildare och högreutbildare om musikhögreutbildningen idag?
- Hur har diskurser i musikhögreutbildningen ur ett historiskt perspektiv konstruerats och legitimerats i olika textdokument under åren 1978-idag?

Studiens syfte, tillsammans med frågeställningarna, indikerar en teoretisk inriktning mot ett diskursanalytiskt angreppssätt där fokus ligger på ett kritiskt angreppssätt i Foucaults anda.

Kollegialt lärande i estetiskt, multimodalt och transdisciplinärt arbete

Paper presentation

Mimmi Larsson och Maria Pemsel, Stockholms universitet

Inom ramen för ett nordiskt-baltiskt projekt med multimodala estetiska arbetsformer i lärutbildning har Mimmi Larsson, adjunkt i ämnesdidaktik bild och Maria Pemsel, adjunkt i ämnesdidaktik musik på Institutionen för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik, HSD vid Stockholms universitet utvecklat ett inbördes samarbete och kollegialt lärande. *Scholarship of Teacher Education* är ett erfarenhetsbaserat lärande där lärande sker genom utforskande och reflekterande verksamhet (Kreber 2002). Egen erfarenhet, studenters upplevelser, kollegors erfarenheter och kritiska öga, samt tidigare forskning bildar den teoretiska ramen (Handal, 1999; Jons 2017; Schulman, 1986). Syftet med detta paper är att belysa och begreppsliggöra vårt eget kollegiala lärande i estetiskt, multimodalt och transdisciplinärt arbete med andra.

I det treåriga nordplussamarbetet *Innovative and sustainable aesthetic methods for citizenship education: Nordic and Baltic perspectives (ISAMCE)* genomför lärutbildare intensivkurser för lärarstudenter. Lärare och studenter arbetar tillsammans under intensivveckorna med att konkretisera temat som personliga erfarenheter uttryckt i rörelser, ljud och bilder i det sociala rummet. I motsats till narrativ arbetas det med relationell estetik där deltagarna delar erfarenheter och känslor. Det platsspecifika är en central del i arbetsformen. Stämningar, historik och atmosfär i landskapet, staden och rummet där man arbetar bearbetas. Projektens målsättning är att bearbeta medborgarskap transdisciplinärt med olika perspektiv genom att blanda ljud, rörelse och visuella uttryck i genrer som *performance, installation* eller *video*.

Genom dialog i lärargruppen genomförs under intensivveckorna ett platsspecifikt planerings- och utvecklingsarbete. Lärarna skapar tillsammans olika lärsituationer och former för stimulans kring temat samt strategier för genomförande. I processen tränas vi i flexibilitet, att släppa kontrollen blir nödvändigt, det är praktiskt omöjligt att detaljplanera före kursens start. Som lärare påverkas vi av skeendet tillsammans med andra under intensivveckan. Vi har genom processen genererat ett nytänkande som inspirerar till ett mer holistiskt arbete på lärutbildningen vid heminstitutionen.

Referenslista:

Handal, Gunnar. (1999) Consultation Using Critical Friends. *I Directions for Teaching and Learning*, No. 79, 59–70.

Jons, Lotta. (2017, september). *Metoder för Scholarship of Teacher Education-studier*. Seminarium om kompetensutvecklingskurs för lärarutbildare på Stockholms universitet.

Kreber, Carolin. (2002). *Teaching Excellence, Teaching Expertise, and the Scholarship of Teaching*. Vol 27, No 1. in *Innovating Higher Education*.

Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4-14.

Interaktioner kropp-rom-objekt-känsla – symbolskapande i drama

Paper presentation

Susanne Rosén, Högskolan Dalarna

I drama, när deltagare tillsammans skapar en fiktiv handling och agerar i roll, sker interaktioner mellan bland annat kropp, rum, objekt, känsla och symbolskapande. Dessa (och andra) komponenter påverkar ömsesidigt varandra och bidrar till den process som sker. Utgångspunkt för resonemanget tas i ett nomadfilosofiskt perspektiv, och *komponenter* ses som aktiva agenter som sam-producerar processer i en händelse (Deleuze & Guattari, 1980/1988). Den kroppsliga interaktionen med rummet och olika objekt involverar känslomässiga upplevelser och sinnesupplevelser, och benämns av Deluze och Guattari (1980/1988) som *haptisk*. I mitt paper ges en sammanfattande bakgrund om detta teoretiska synsätt samt hur det kan kopplas till dramateori om att tanke, känsla och handling samverkar i en dramaaktivitet (Leep, 1999). Här ses 'handling' som både fysisk handling, social interaktion, och som fiktiv handling i dramatisering. Skapande av symbolisk innebörd i handlingar och objekt görs både i kommunikation mellan deltagare (verbal och i handling), och som inre förståelse (Braidotti, 2010; Courtney, 1990).

Exempel ges från undervisningshändelser i drama, från en forskningsstudie om lärande i drama när drama erbjuds som kontinuerlig del av undervisning inom svensk grundskola (Rosén, kommande). Ett nomadfilosofiskt perspektiv används tillsammans med dramateori i en analys och diskussion om hur olika komponenter i interaktion bidrar till lärandeprocesser i drama.

Improvisasjon, dans og kroppsøvingslærerutdanning

Paper presentation

Hilde Rustad, Norges idrettshøgskole

Denne paperpresentasjonen vil handle om improvisasjon og hvordan å jobbe med improvisasjon og det å skape dans med kroppsøvingslærerstudenter. Jeg vil undersøke hvordan de fenomenologiske begrepene *kroppsbilde* og *kroppsskjema* kan forstås som nyttige i denne sammenhengen da dette er

begrep jeg mener både kan være nyttige for studentenes *forståelse av improvisasjon* og bidra spesielt i en diskusjon av *valg*. Shaun Gallagher (1995: 226) forklarer *kroppsbilde* som et begrep som inkluderer subjektets sansende erfaring av sin egen kropp, subjektets konseptuelle forståelse av sin egen kropp, og subjektets emosjonelle holdning til sin egen kropp. Det handler om bevisste og viljede handlinger, og *kroppsbilde* fokuserer ikke på hele kroppen samtidig, men på deler av kroppen. Gallagher (1995: 226) skriver om *kroppsbilde*: «On one side, the body can be the object or content of intentional consciousness. I perceive (remember, imagine, conceptualize, study, love, hate) my own body as an intentional object». Og slik jeg forstår dette er det ut fra bevisstheten om kroppen som intensjonelt objekt at studentene kan gi kroppen form og forstå den som del av en visuell komposisjon.

Kroppsskjema forklarer Gallagher som noe som «functions to make perception possible and to constrain intentional consciousness in various ways» (Head 1920, 1926, Gallagher 1995: 226). *Kroppsskjema* er et begrep som står for det ikke-intensjonelle og det ikke-bevisste. *Kroppsskjema* fungerer subpersonlig, som ikke eiet, og det er anonymt og holistisk, skriver Gallagher. Gjennom *kroppsskjema* tilpasser kroppen seg holdningsmessig til det som skjer. Uten at personen selv har bevissthet om at det foregår, vil ulike muskelgrupper involveres i dans i et kontinuerlig pågående arbeid, og *kroppsskjema* kan forstås som knyttet til aktivitet som personen selv ikke bevisst kan kontrollere. Gallagher plasserer her «habitual postures» som *vane* som knyttet til *kroppsskjema*.

Presentasjonen vil være en del av et ikke avsluttet prosjekt om improvisasjon og valg.

Perfekt perfekt? En kropp i roll, på plats i - och mellan – rum

Paper presentation

Ulrika von Schantz, lektor och stf perfekt HSD, Stockholms universitet

I en kompetensutvecklingskurs för lärarutbildare ska vi formulera och arbeta med var sitt angeläget och avgränsat projekt i syfte att utveckla vår egen praktik. Vi har uppgiften att reflektera över oss själva, våra problem, våra framgångar och motgångar, flow och dilemman. Genom att 'skugga' kollegor och själva bli skuggade, ge och ta emot konstruktiv kritik, samt föra loggbok över våra gärningar och erfarenheter får vi chans att spegla oss själva i varandra.

Ett fokus är det antal olika roller lärarutbildare har att handskas med, exempelvis i relation till studenter, till kollegor och till chefer. Självt är jag dramapedagog och fil dr. i teatervetenskap, lektor i utbildningsvetenskap med inriktning mot drama/teater och lärande, med uppdrag som ställföreträdande perfekt. Det senare innebär att jag är ledare för andra lärarutbildare.

Som stf perfekt har jag svårt att hinna med att skriva loggbok, så fort jag ska skriva något som kan stimulera mitt projekt kommer något annat mer angeläget i vägen; min kalender blir fulltecknad av allt mellan himmel och jord: jag springer mellan akuta och planerade möten som avlöser varandra; mellan handledning av doktorander och arbete i ämnesgrupper och kurser; möter enskilda, eller konstellationer, av människor på varierande platser, i olika rum, med olika behov och anspråk, på skilda positioner och i olika roller i tydliga och otydliga hierarkiska kontexter. Och i mellanrummen navigerar jag mellan olika mailboxar i etern. Min egen position varierar beroende av plats och rum, likaså vilken roll som spelar roll(!) i desamma.

Jag är min kropp, en kropp på plats i tid och rum och den i 'perfektkroppen' konvergerar alla roller som hör till professionen och uppdraget att leda institutionens medarbetare. Hur blir en erfaraende och kunskapande 'perfektkropp' till? Vad innebär det att vara denna mångfacetterade perfektkropp bland,

och för, andra medarbetarkroppar, på en plats som en institution, i olika rum på ett universitet? Genom bl a begrepp som kinestetisk empati och somaesthetics, dramaturgi och relationell (roll)kompetens är jag intresserad av att betrakta, (er)känna och diskutera denna form av perfektiskap som en estetisk praktik.

Estetiska ämnen i grundsärskolan – skolledares inställningar och elevers lärande

Paper presentation

Anna Sjöqvist, doktorand i pedagogiskt arbete med inriktning specialpedagogik, Institutionen för pedagogiska studier, Karlstads universitet.

Elever i grundsärskolan har en betydligt större andel estetiska ämnen än elever i grundskolan; så föreskriver exempelvis timplanen för elever som läser grundsärskolans ämnen 730 timmar slöjd och 395 timmar musik, vilket kan jämföras med 330 timmar slöjd respektive 230 timmar musik för elever i grundskolan. Denna förhållandevis höga timfördelning på estetiska ämnen i grundsärskolan kan tolkas som att dessa ämnen anses ha en särskilt stor betydelse för denna specifika elevgrupp. Det finns dock många frågetecken rörande dessa undervisningspraktiker. De utvärderingar av undervisningen i bild, musik och slöjd som utförts av Skolverkets (2004 och 2015) har enbart omfattat grundskolan och inte grundsärskolan, och det råder även brist på vetenskapliga studier med fokus på detta område.

Med avsikt att belysa hur undervisningen i estetiska ämnen i grundsärskolan bedrivs och vilka förutsättningar för lärande som eleverna därmed ges, har en webbenkät skickats ut till alla svenska skolledare med ansvar för grundsärskoleelever (n=682). Denna enkätstudie genomfördes under vårterminen 2018 inom ramen för mitt pågående doktorandprojekt, och i enkäten ställdes frågor om lärares utbildning, gruppsammansättningar och i vilka lokaler undervisningen bedrivs. Så ställdes även en del frågor av mer värderande karaktär; till exempel om skolledarnas inställningar till estetiska ämnen för särskoleelever samt hur skolledarna prioriterar och resonerar kring lärares utbildning vid undervisning i estetiska ämnen i särskolan (specialpedagogisk kompetens eller ämneskompetens). Med utgångspunkt i enkätens deskriptiva data är syftet med denna presentation att studera implikationerna för den utbildning eleverna ges. Med stöd av bland annat Lars Lindströms modell för lärande om, i med och genom (estetiska ämnen) diskuteras frågan om vilka konsekvenser skolledarnas prioriteringar och inställningar kan tänkas ha för grundsärskoleelevers möjligheter till lärande i estetiska ämnen.

Från krig till krigsdans

Paper presentation

Ebba Theorell, doktorand i de estetiska, humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnernas didaktik. HSD, Stockholms Universitet.

Mitt pågående forskningsprojekt utgår från en hypotes om att den starkaste anledningen till små pojkars passion för att leka krigslekar är att de genom dem får undersöka kroppens rörelser, rumslighet och språk. Hypotesen väcktes när jag under många år arbetade med att filma barn som leker krig, för att förstå fenomenet bättre. Jag upptäckte då att väldigt lite handlade om våld och maktuppvisning.

Istället innehöll lekarna fina elaborerade estetiska uttryck. Det förvånade mig också hur skickliga barnen var på att aldrig snudda vid varandra när de utförde piruetter, sparkar och slag - att de var så noggranna med att aldrig göra någon illa med avsikt.

Jag tror att krigsuttryck som vi alla omges av och som små barn i 3 – 6 års åldern snappar upp både från riktiga och fiktiva krig, blir ett slags impulser som leder till ett utforskande av dans, men också till andra slags estetiska undersökningar. I och med det verkar barnen skapa sig möjligheter att omvandla krigets våldsamma tecken till nya betydelser som ofta verkar innehålla en mångfald poetiska kvalitéer.

En viktig dimension i relation till detta är att studera hur fysiska, mentala, känslomässiga och språkliga aspekter påverkas av de platser som leken utspelar sig på. Min frågeställning kretsar i förlängningen även kring hur vuxna skulle kunna bemöta dessa lekar med ett konstruktivt estetiskt/didaktiskt förhållningssätt och på så vis bidra till en optimistisk utveckling av pojkers kunskapskulturer och relation till skolan.

Presentationen innehåller filmklipp, analys och teori från mitt pågående forskningsprojekt.

Kroppen som primärt tryggt rum

Workshop

Elin Wikström, lunds universitet

Med en holistisk grundsyn på människan och lärande kräver kroppen en ny förståelse. Kroppen/kroppar är utsatta i samhället, på strukturellt såväl som individuellt plan. Normer och ideal kring kroppar är något som alla behöver möta och bearbeta på ett existentiellt plan.

Waileth & Bardons konstnärliga och pedagogiska praktik använder begreppet “Kroppen som primärt rum”. Med kroppskännetid kopplat till anatomi och rörelseimprovisation såväl som till normkritisk analys bygger vi en hållbar strategi för att möta sekundära rum som kan utgöras av en gruppkonstellation (exempelvis ett kollegium), en specific färdighet/Teknik (exempelvis att kunna spela gitarr) eller en rent fysisk miljö (exempelvis stadsmiljö eller landsbygd)